

1989-II-24/25

Lazkaon, HABEko “Maizpide” euskaltegian, 1989ko otsailaren 24 eta 25ean, VI. Barne Jardunaldiak egin ditu Euskaltzaindiak. Bildu dira: J. Haritschelhar euskaltzainburua, J. San Martin buruordea, J. M. Satrustegi idazkaria, J. A. Arana diruzaina, P. Altuna, P. Charritton, A. Irigoyen, E. Knörr, F. Krutwig, E. Larre, J. M. Lekuona, F. Ondarra, Tx. Peillen, P. Salaburu, I. Sarasola eta L. Villasante euskaltzainak. Ostiraleko batzarreetan A. Zavala ere egon da, hala nola J. L. Lizundia idazkariorde urgazlea, denetan.

Dagozkien batzordeetako idazkari eta arduradun hauek deitu dira: J. A. Adu-riz, Miren Azkarate, R. Badiola, Patxi Goenaga, Andoni Sagarna, X. Videgain, Mikel Zalbide, J. J. Zearreta, urgazleak, eta G. Aurrekoetxea, Dialektologia batzordeko arduraduna.

X. Diarce euskaltzainak ezin etorria adierazi du.

Urtarrileko batzar-agiria onartu da.

I. BATZORDEEN BERRIZTAPENA

a) **Jagon Saila.** Lazkaoko Barne Jardunei hasiera euskaltzainburuak eman die Arautegian aipatzen diren helburuak aztertuz, goizeko 9 t'erdietan, otsailaren 24ean.

J. San Martin, Jagon sailburuak, karguan egon den urte hauetako ekintza nagusiak eta gertatutako aldaketen azalpena egin du gero. 1979ko lehen jardunaldietatik euskararen normalizapen bidean emandako urratsak aipatu ditu. Euskaltzaindiaren babespean ziren AEK, Euskararen Gaitasun Agiriak, Bertsolarien txapelketak eta Itzutzaileen Eskola. Dagozkien eskuetan utziak dira orain. Euskararen legezko eskubideak zaintzeko agintariei igorritako adierazpenak aipatu ditu gero.

Etorkizunari begira, herrialde bakoitzean euskararen egoera desberdina da, eta tokian tokiko arazoak sortzen dira hiru mugaz eta hiru jokabide politikoaz banatutako Euskal Herrian. Hori dela eta, ordezkaritzen arduradunekin osotu beharra ikusten du Jagon Saila, eta Arabako ordezkarria proposatu du Sailburu.

Elkarrizketa luzearen ondore nagusiak hauek izan dira: Herri egoera normaldutako batean agintariei dogokie zuzenean hizkuntza zaintzeko ardura. Baina, ofizialki onartutako legeak ere ez dira beti betetzen, bete nahi direlarik ez da euskara jatorra erabiltzen eta gure hizkuntzaren ahuleziak beste bultzada batzuren beharra badu. Euskararen Aholku Batzordean baditu Eusko Jaurlaritzak zenbait euskaltzain eginkizun hori betetzen laguntzeko. Hala ere, aho batez aitortu da Jagon Sailaren beharra Euskaltzaindiaren barnean.

Jagon Saila, beraz, pertsonetan sartu gabe, kargu hauek osotuko dute: Arabako ordezkaria buru, Gipuzkoa, Iparralde eta Nafarroako ordezkariak, diruzainak eta idazkariordeak.

b) **Egitura Saila.** Atsedenaldi baten ondorean, hamaika t'erdietan hasi da bigarren saioa. Barne egituren batzordeek egin dituzte beren azalpenak eta berrizatu dira karguak.

Diruzaintza. J. A. Arana eginkizun honetan berria denez, J. J. Zearretak burutu du gehien bat aurrekontu arauen txostena eta diruzainak irakurri du. Aldaketan sartuak direla, dio, eta ekonomia osoa ordenagailuetan sartzeak lana emango duela. Aurre-asmoen azalpena Erakunde nagusien ildotik omen doa, gero kontu ematerakoan adostasun batera iristeko.

1989ko aurrekontuak. Urte honetarako begiz jota dauden diru kopuru ofizialak laster izenpetzekoa den hitzarmenaren baitan daude. Gure ekonomia arloan urrats garrantzitsu baten atarian gaude geroari begira. Gastu atal guztien aurkezpena egin du, kasu bakoitzeko kezka eta lorpen arrazoituen berri emanez.

Onartu da aurrekontuen txostena eta egileei zorionak ematea erabaki da.

Eztabaida sortu du sinposio eta kongresutara joan ohi direnen gastu ordainketak. Izan ere, zehaztu beharra dagoen arazotxo da, maizegi gertatu ez arren. Hori dela eta, elkarrizketa baikorra sortu da batzarrean. Laburtuz, Euskal Herrian bertan ala bere inguruan eraturako batzarreek ez dute arazo haundirik sortzen. Atzerriko joan-etorriek, aldiz, erizpide batzuren oinarriak finkatzea eskatzen dute. Bakoitzaren heziketa mailan edo interesagatik hitzartutako irteerak, adibidez, norberak ordaintzekoak dira. Euskaltzaindiari ere, eta bereziki berari, komenigarri zaizkionetan ponentzia edo txosten akademikoak aurkeztuko dira eta ehunetik ehuna ordainduko da, beste laguntzarik ez duten gastuetan. Xahupenen txartel originalak ekarri beharko dira, beharrezkotzat jotzen baitira agintariei kontuak ematerakoan.

Aurrekontuetan egon gabe urtean zehar egin behar izaten diren ordainketen arazoa aipatu da gero. Prozedura finkatzeko garaian, ehun mila peztaraino (100.000) ordain dezaketela ekonomia arduradunek, erabaki da. Zuzendaritzak, bestalde, milioi erdira bitarteko gastuak (500.000) erabaki ditzake.

Diruzaintzako batzordea honela gelditu da: Diruzaina buru, ekonomia eragile eta Zuzendaritza bera.

Azkue Biblioteka. A. Irigoyen bibliotekariak ezetza eman dio karguan jarraitzeko egin zaion eskariari. P. Salaburu izendatua izan da kargu horretarako. Batzordea, beraz, aldaketa bakarrarekin gelditu da. P. Salaburu bibliotekari, J. A. Arana arduradun eta lehengo batzordekideek orain arte bezala jarraituko dute.

Argitarapen batzordea. Karguen arabera, Zuzendaritza, Iker sailburua, Jagon sailburua eta bibliotekaria dira berezko partaide. P. Altuna eta P. Charriton batzarrearen izendapenaz. Euskaltzainburua da batzordeburu eta R. Badiola eragile, idazkari.

c) **Iker Saila.** Martxoaren 24ean, arratsaldeko 3 t'erdietan hasi du Euskaltzaindiak Barne Jardunaldi hauetan Iker Saileko batzordeen azalpen eta kargu berrizatzeko batzarrea.

L. Villasante izendatu da aho batez Iker sailburu.

Dialektologia. F. Ondarra izendatu da Dialektologia batzordeburu.

Bi azpibatzerde izango ditu denbora berean: Atlasgintzakoa eta Euskalki Ikerlan Arruntena. *Atlasgintzako* arduradun J. Haritschelhar eta idazkari G. Aurrekoetxea izango dira. Batzordekide, Ch. Videgain, A. M. Etxaide eta J. M. Etxebarria. Era berean, zerrendan agertuko dira, K. Seguroa, I. Etxebeste eta I. Atutxa, orain arte lankide direnak.

Euskalki Ikerlan Arruntan arduradun Tx. Peillen izango da, eta idazkari Ch. Videgain. Bigarren azpibatzerde honetako kide, I. Gaminde, A. Irigoyen, R. M. Pagola eta K. Rotaetxe izendatu dira.

Hiztegigintza. I. Sarasola batzordeburu.

Hiru azpibatzerde izango ditu hemendik aurrera: OEH eta, orain arte Jagon Sailean kokaturiko LEF eta EEBS batzordeak.

Orotariko Euskal Hiztegia. I. Sarasola arduradun eta I. Seguroa idazkari. Lankide taldea orain arteko bera.

Lexikologi Erizpideak Finkatzeko azpibatzerdea, M. Azkarate arduradun, eta J. A. Aduriz idazkari. P. Altuna, J. K. Odriozola, M. Enzunza, P. Goenaga, J. J. Irazola, J. M. Larrarte, L. M. Mujika, L. Otaegi, B. Oyhartzabal, P. Uribarri, T. Uribeetxebarria, P. Urkizu, A. Sagarna eta M. Zalbide.

Egungo Euskararen Bilketa Sistematikoa. Azpibatzerdearen arduradun A. Urrutia, idazkari A. Sagarna. Batzordekide, J. A. Aduriz, C. Harlouxet, J. Iturbe, J. M. Larrarte, M. Lasa, E. Oregi, L. Otaegi eta I. Sarasola.

Gramatika. Batzorde honen azalpenean zenbait izen aipatu da, baina dagoen moduan ongi ari denez bere eginbeharretan, aldaketarik gabe uztea erabaki da. Beraz, orain arteko lantalde berak jarraituko du, P. Altuna buru dela, P. Salaburu arduradun eta P. Goenaga idazkari.

Onomastika. E. Knörr buru, A. Irigoyen arduradun eta J. L. Lizundia idazkari. Batzordekideak, R. Cierbide, J. L. Davant, J. A. González Salazar, A. Iñigo, J. M. Jimeno Jurio, J. B. Orpustan, J. San Martin, P. Salaberri eta J. M. Satrustegi.

Literatura. Batzorde honek birmoldaketa sakona behar duela ikusi da. Alde batetik, orain arte Jagon Sailean egondako bi batzordeak, euron gogoia ontzat emanez, Iker Sailera aldatzen dira. Eta beste aldetik, batzarrean agertutako eritziak jasoz, sortzaileen arloko presentzia falta da eta kritika egiten dutenen hutsunea ere nabarmena da. Euskal literatura lantzen dutenen batzorde bat sortzea berriz onetz ikusten da.

J. M. Lekuona izango da Literatura batzordearen buru. Hiru azpibatzorde izango ditu:

Literatura klasikoa, F. Krutwig arduradun dela eta J. Lavin idazkari. Batzordekideak, M. Erzilla, J. A. Etxebarria, J. L. Goikoetxea, A. Irigoyen, G. Ansola, M. Agirreazkuenaga eta J. J. Pujana.

Herri Literatura. A. Zavala izango da arduraduna eta P. Esnal idazkaria. Lehengoari jarraituz, J. M. Etxezarreta, J. M. Aranalde, A. Aranburu, A. Irigoyen, J. M. Iriondo, M. Itçaina, E. Larre, J. M. Lekuona eta A. Muniategi, batzordekideak.

Gaurko Literatura. J. M. Lekuona arduradun dela, proposamen bat aurkeztuko du apirilera, datorren urteko aurrekontuetan sartu ahal izateko.

II. EGITURA ETA IBILPIDEZKO GAIAK

Seiak aldera, batzordeen berriztapeneko ekintzak amaitu ondoren, Euskaltzaindiaren barne egiturazko arazoa aipatu da. J. L. Lizundiak Lekarozen IV. Barne Jardunaldietan aurkeztu eta, astirik ezean, aztertu gabe gelditutako "Barne Eredu eta Zerbitzuen ibilpideaz" izeneko txostena irakurri du. Funtsean, Egoitza, Biblioteka, eta Ordezkaritzen ibilpideaz Erregela Berezi batzu egitea proposatzen du. Aurre-asmo horren zirriborroa ere banatu du batzartuen artean. Proposamena ontzat eman da.

Gaia bideratzen joateko legegizonen batzordeño bat izendatu da. Euskaltzainburuaren ardurapean, J. A. Arana, J. L. Lizundia, P. Zabaleta, A. Muniategi eta A. Urrutia ahaleginduko dira proposamena Euskaltzaindiarentzat prestatzen.

Martxoak 25. Larunbata

Goizeko 9 t'erdietan, egitura eta barne ibilpidezko arazoekin hasi da batzarrea. Bezerako azken bilkuraren amaieran, E. Knörrek hamar punduko eskaria irakurri zuen P. Salaburu eta bien izenean.

Euskaltzainburuaren aginduz idazkariordeak beste izkribu labor bat aurkeztu zuen gaiak Arautegiari, Barne Erregelei ala batzar erabakiei dagozkien ikusteko. Eztabaida han sortu bazen ere, goiz honetan eman zaio denborarik gehiena.

Lehen pundua Jagon Sailari dagokio eta Barne Jardunotan zehazturik dago erantzuna. Argitalpenen kontua Erregela Berezietan sartzen da eta iaz bertan gehitu zen eranskin bat. Hirugarren atala euskaltzainen hautapenez, botuaz eta iraupenez da bereziki, eta hor sortu dira kontraesan nagusiak. Gauza asko badela hor, esan du J. Haritschelharek, eta oso maila desberdinetakoak. Euskalkien kargu kopurua, adibidez, beste garai baterako utzi daitekeela, noiz eta nola tratatu behar den erabakiz.

Adinduen kargua utzi beharrak izan ditu erantzun ugariak. Arautegia aldatzea paper kontua omen da, Madrilgoak aldatu omen zuen adinaren epea ezarriz eta Euskaltzaindiko Arautegiak ez duela esaten kargua betirako denik, diote berek.

Arautegia aldatzearen arriskua azpimarratu da behin eta berriz. Erdal Akademiak adinekoei buruz berea noizbait aldatu bazuen ere, ez du inoiz bete. Adineko gizon ospetsuak hartzen ditu barnean. L. Villasantek gogorazi du, behin kendu zitzaiola kargua euskaltzain oso bati eta ez dela berriz gertatu. Eta urgazle oso ezagun batek izendapena arbuia zuelarik, bizi guzirik zela erantzun zitzaion. Gerra ondoren, behar gorriari buru emateko, 12tik 18ra gehitu zen euskaltzainen kopurua. Orain 24 gara, gehiegi batzuren ustez.

Erabakiren bat hartzea eskatu du P. Salaburuk, batzordeñoen batek arazoa azter dezan proposatuz. Gai horretaz aritu behar ote garen ala ez bozkatzea lehenik, nahi du P. Altunak.

Adineko euskaltzainen gora-beherak (3. puntuak) oraikoz baztertzea, beste gai batzu ukitzeko, proposatu du J. Haritschelharek. Protokolo arazoaz (4. pn.), eta barne ibilpidez (7. pn.), ekaineko batzarrerako txosten bat eskatu dio J. L. Lizundia idazkariordeari.

Gai horren aurretik, behar da, eskarietako bi azken proposamenak azter daitezke: euskara batuaren normatiba. Zertan garen eta zer egin daitekeen hurrengo urte biotan. Gramatika puntuak: Hartu behar diren erabakiak, EGLU dela eta, jasoriko gutuna. (9. pn.). Hala nola, Euskal hitzak zein direlako auzia (10. pn.). Gai hauek aztertzen hasteko batzordeño bat aipatu du euskaltzainburuak, P. Altuna, P. Goenaga, P. Salaburu, I. Sarasola eta beste zenabit barne direla. Datoren maiatzeko batzarrera txostena ekartzea eskatu die.

Euskalkien arabera zenbat euskaltzain izenda, eta zenbat lurraldeen loturarik gabe (3.1) urtariletik aurrera ikusiko da eta Zuzendaritzak ekarriko du proposamena. Utz dezagun orain adinduen eta atzerriratuen eztabaida, esan du J. Haritschelharek.

Aparkatu bai, baina ahaztu ez, erantzun zaio alde batetik. Aparkatu hitzak esan nahi du, urtariletik aurrera ez berriro horretaz hastea, entzun da beste aldetik.

Eta horretan galditu da gaurkoz egitura eta ibilpidezko gaien eztabaida.

III. ESKUARTEKOAK

Jarraian, dei berezian iragarri diren eskuarteko zenbait gai ikusi dira.

Donostiako Udaletxean I. Sarasolak emandako Sarrera hitzaldira Barcelonako Unibertsitatetik Errektorearen izenean etorritako R. Plá Arxé jaunari eskerrak ematea erabaki da.

Errenteriako Udalak herriko pertsonaiei buruz antolatu duen idazlanen sari-keta epaimahairako J. M. Lekuona izendatu da.

X. Azurmendiren gutun bat jaso da, Orixe-ren "Opera omnia" oraintxe argitaratzekotan direla eta, Uitzin Euskaltzaindiaren batzarrean irakurritako txostenak argitaratzeko baimena eskatzen. Euskaltzaindiko txostenak *Euskera*-n argitaratzen direnez, lan horien separatik berehala egin eta iturrien aipamenarekin bilduma horretan sartzeko baimena ematen zaie.

J. C. Odrizolak “Izen ez-propiodun elkarketaz” bidalitako lanaren berri eman da.

Datorren Irailean Donostian egitekoa den “Hizkuntz minorizatuen III. Soziologi Kongresuaren” berri eman da gutun baten bidez.

Eta J. M. Barandiaran euskaltzainari bere jaiot-ehunurteburuaren aurrean Euskaltzaindiaren domina ematera joateko ordua iritsi denez, amaitutzat eman dira Lazkaon VI. Barne Jardunaldiok.

* * *

Atauna joan dira gero euskaltzainak eta beste zenbait lagun, on Joxe Migel Barandiaran euskaltzainkidearen inguruan omenezko ekitaldi labur eta bero bat burutzeko.

J. Haritschelhar euskaltzainburuak txosten bat irakurri du lehenik omendua-
ren merezimenduak, eta euskararen arloan egindako lanak azpimarratuz bereziki.

Esker onezko hitzalditxo batekin erantzun dio gero Ataungo antropologiari ospetsuak Euskaltzaindia “Sara” etxean ikustea beretzat ohore handia dela esanez.

Euskaltzaindiaren zilarrezko domina eman dio J. Haritschelhar jaunak ehunurtekari egiten zaion ospakizunaren ezaugarri.

Amaieran, J. M. Satrustegi idazkariak azken argitalpenaren eskaintza egin dio, hots, *Toponimia de la Cuenca de Pamplona. Cendea de Olza*, J. M. Jimeno Jurío Onomastika batzordekideak egina.

Eguerdiko hamabietan egin da, jautsi ahalako euriekin, omenaldi hau, eta bazkal aurreko ahamenak eta ardoa eskaini dizkie J. M. Barandiaran jaunak batzartuei.

Jean Haritschelhar
Euskaltzainburua

J. M. Satrustegi
Idazkaria